

**UCHWAŁA NR XIX/212/2020
RADY MIEJSKIEJ W CHOROSZCZY**

z dnia 22 grudnia 2020 r.

**w sprawie przyjęcia i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 - 2024**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020r., poz. 713, 1378) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020r., poz. 218, 956), Rada Miejska w Choroszczy uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Choroszcz na lata 2021 – 2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Choroszczy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Choroszczy

mgr Beata Marlena Jeżerys

Załącznik do uchwały Nr XIX/212/2020
Rady Miejskiej w Choroszczy
z dnia 22 grudnia 2020 r.

**Program Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie
w Gminie Choroszcz
na lata 2021 – 2024**

Choroszcz 2020

WSTĘP.

I. PRZEMOC W RODZINIE- PODSTAWY TEORETYCZNE.

1. Definicje przemocy.
2. Rodzaje, przyczyny i skutki przemocy.
3. Regulacje prawne.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CHOROSZCZ.

1. Diagnoza zjawiska przemocy w perspektywie danych instytucji.
2. Analiza SWOT i zasoby służące realizacji Programu.

III. CELE, ZADANIA i DZIAŁANIA PROGRAMU.

1. Cel główny i cele szczegółowe.
2. Cele szczegółowe, zadania i działania Programu.

IV. REALIZACJA PROGRAMU.

1. Adresaci Programu.
2. Realizatorzy Programu.
3. Środki finansowe na realizację Programu.
4. Monitorowanie działań Programu.
5. Sprawozdawczość.

ZAKOŃCZENIE.

WSTĘP.

Jednym z podstawowych celów polityki społecznej państwa jest tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań antyspołecznych generujących patologie, w tym między innymi przemoc domową. Wobec przemocy domowej nikt nie powinien przechodzić obojętnie, nikt nie powinien milczeć i udawać, że nie dostrzega problemu bitych, poniżanych, i często maltretowanych zwłaszcza kobiet i ich dzieci. Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przemocy domowej powinno być szybkie reagowanie mające na celu przerwanie przemocy oraz szybka i skuteczna pomoc ofiarom.

Wszelkie podejmowane działania zapobiegające przemocy w rodzinie wynikają z ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218).

Przywołana ustawa określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Powyższy akt prawny określa ponadto zadania własne gminy, do których w szczególności należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,

2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,

3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,

4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Niniejszy Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2024 powstał w oparciu o literaturę przedmiotu podejmującego problem oraz zapisy ustaw i programów.

Podstawowym aktem prawnym, regulującym zadania w zakresie przeciwdziałania pomocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec osób doświadczających przemocy w rodzinie jest ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie to dokument, którego zadaniem jest wprowadzenie w życie działań mających na celu udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy rodzinnej, a także podejmowanie odpowiednich działań wobec osób stosujących przemoc oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy w rodzinie.

Potrzeba opracowania takiego dokumentu dla Gminy Choroszcz wynika nie tylko z przesłanek formalnych (ustawa o pomocy społecznej oraz ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, które nakładają na Gminę obowiązek opracowania i realizowania Programu), ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy.

Przemoc domowa rodzi konsekwencje niezmiernie głębokie i szkodliwe, może być skutkiem, jak i przyczyną, dysfunkcji w rodzinie. Osobami doświadczającymi przemocy są na ogół kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni. Ofiara jest zazwyczaj słabsza, a sprawca silniejszy. Zgodnie z art. 207 § 1 Kodeksu Karnego przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Program stanowi wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Przyczyni się do usprawnienia i zintegrowania systemu przeciwdziałania przemocy, podniesienia świadomości społecznej w powyższym zakresie oraz ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie. Z punktu widzenia skuteczności Programu należy podkreślić, że bardzo duże znaczenie będzie miało zaangażowanie wszystkich instytucji tworzących i realizujących Program.

I. PRZEMOC W RODZINIE – PODSTAWY TEORETYCZNE.

1. Definicje przemocy.

Aby skutecznie pomagać osobom zagrożonym przemocą należy zrozumieć, czym jest przemoc w rodzinie, jak działają mechanizmy przemocy w naszym społeczeństwie. Należy ją właściwie zdefiniować i zrozumieć.

Słownik socjologiczny określa przemoc jako: jeden z głównych (obok gróźb) środków przymusu; polega na użyciu siły fizycznej przez jednostkę lub grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania, czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania czynności już rozpoczętej; także bezprawne narzucanie władzy.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc została zdefiniowana jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie bądź zaniechanie działań naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych – małżonka, dzieci, rodziców, rodzeństwa, powinowatych, przysposobionych oraz ich małżonków, a także innych osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących – w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Innymi słowy, przemoc w rodzinie to intencjonalne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę sił przeciw członkowi rodziny.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się:

- **intencjonalnością** – działania sprawcy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia ofiary i zadawania jej bólu. Sprawca przemocy dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie, co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym wyłącznie on ma prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie – pozostali muszą się podporządkować.
- **dysproporcją siły** – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym, itp. W związku opartym na przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara przemocy staje się coraz bardziej bezradna, sprawca – coraz bardziej silny i bezkarny.
- **naruszaniem godności i praw** – sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia wszelkich praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia).
- **powodowaniem cierpienia i szkód** – ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych, jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy może dojść do przekonania, że zasługuje się na takie traktowanie.

2. Rodzaje, przyczyny i skutki przemocy.

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów. W literaturze przedmiotu spotkać się można z różnymi formami przemocy, którym towarzyszy pragnienie spowodowania cierpienia u ofiary i wywołania szkód.

Przemoc dotyczy różnych sfer życia człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z jej dwoma odmianami: fizyczną oraz psychiczną. Spotykamy się także z podziałem przemocy dodatkowo na seksualną, ekonomiczną. Przemoc może spowodować, oprócz szkód fizycznych, również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy – najczęściej dzieci.

Wyróżniamy kilka rodzajów przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy itp. Forma bierna przemocy fizycznej przejawia się w zakazach mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych lub zamknięciu osoby doznającej przemocy w areszcie domowym.
- **Przemoc psychiczna** – to działanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, wyraża się m. in. zachowaniami takimi jak: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb. Przemoc psychiczna może polegać również na niszczeniu przedmiotów mających wartość dla osoby poniżanej, zmuszaniu jej do opuszczania domu, itp. Przemoc psychiczna nie pozostawia śladów widocznych „gołym okiem”, nie ma jednak dla niej skali, aby można było ustalić rozmiar krzywdzenia psychicznego.

- **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, wyraża się m.in. zachowaniami takimi jak: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych. Przymus polega na bezpośrednim użyciu siły fizycznej przez sprawcę, na groźbach użycia siły lub emocjonalnym szantażu. W przypadku dzieci częściej używa się określenia dziecko wykorzystywane seksualnie. Dziecko wykorzystywane seksualnie to każda jednostka ludzka w wieku bezwzględnej ochrony, którą osoba dojrzała seksualnie naraża na jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest seksualne zaspokojenie osoby dorosłej. W Polsce określono ten wiek na 15 lat. Oznacza to, że każdy kontakt o charakterze seksualnym osoby dorosłej z osobą poniżej 15 roku życia jest wykorzystaniem seksualnym, nawet, jeśli dziecko wyraziło zgodę na kontakt seksualny.
- **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy. Przykładem przemocy ekonomicznej jest odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie ofierze podjęcia pracy, niezaspokojenie podstawowych potrzeb materialnych rodziny, okradanie, zmuszanie do zaciągania kredytów bądź pożyczek wbrew woli np. współmałżonka.
- **Zaniedbanie** – zjawisko społeczne, które odnosi się w szczególności do relacji opartej na zależności w szczególności: rodzic – dziecko, opiekun – osoba nieporadna (z uwagi na wiek lub niepełnosprawność). Charakteryzuje je niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych i emocjonalnych osoby zależnej oraz brak zapewnienia właściwej uwagi, troski, opieki ze strony osób najbliższych. Niezaspokojenie podstawowych potrzeb psychicznych i fizycznych dziecka przejawia się poprzez niewłaściwe odżywianie i ubieranie, niedostateczna ochrona zdrowia, brak właściwej edukacji, niezaspokajanie potrzeby miłości, przynależności i szacunku.

Jako przyczyny sprzyjające stosowaniu przemocy w rodzinie możemy wskazać normy społeczne i kulturowe. Przez wieki istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. Nadal w wielu środowiskach to zjawisko znajduje odzwierciedlenie w obyczajach – społecznej akceptacji bicia, stosowania kar cielesnych, w przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie (rola „pana i władcy”).

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje nie tylko dla samej ofiary, ale także dla całego społeczeństwa. Jest bezsprzecznie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Odciska ona głębokie piętno na psychice ofiar, niszcząc ich osobowość. Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych. Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzują się nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, często dotykają je koszmary sennie oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również „niszczyć” kontakty społeczne, przyjaźń, miłość oraz przywiązanie do rodziny.

Poza kosztami emocjonalnymi ponoszonymi przez ofiary koszty ponosi również państwo poprzez pokrywanie wydatków związanych z:

- pomocą społeczną (m. in. pomoc finansowa)
- opieką zdrowotną (m. in. leczenie urazów, terapie psychiatryczne, psychologiczne)
- wymiarem sprawiedliwości (m. in. prowadzenie dochodzeń przez policję i prokuraturę, pomoc prawna, nadzory prokuratorskie)
- mieszkalnictwem (m. in. ośrodki dla ofiar przemocy, koszty ponoszone przez władze lokalne związane z zapewnieniem ofiarom mieszkań).

Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

Ø **Faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych.

Ø **Faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. W tej fazie najczęściej dochodzi do interwencji, ofiary pod wpływem silnych emocji spowodowanych doznana krzywdą decydują się wezwać pomoc, złożyć zawiadomienie na policję, podjąć inne działania.

Ø **Faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Sprawca obiecuje poprawę, deklaruje, że nigdy się to nie powtórzy, jest miły i troskliwy. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, ponieważ pragnie, by była to prawda. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań, rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia. Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

Podstawą do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest świadomość, że:

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna.

2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca.

3. Zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy w rodzinie.

Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeks karny, który stanowi:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

3. Regulacje prawne.

Wiedza na temat tego, że przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym przez prawo jest wciąż w naszym społeczeństwie niewystarczająca. Ofiary przemocy często nie orientują się, że czyny, których dopuścił się sprawca są uznawane za przestępstwo, a szereg aktów prawnych zawiera uregulowania dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie została usankcjonowana szeregiem następujących aktów prawnych:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny
- ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji.

Jednostki samorządu terytorialnego opracowują i realizują programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Art. 6 w/w ustawy nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego obowiązek podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jednak ustawodawca wyraźnie wskazuje, że powyższe działania organy realizują na zasadach określonych również w innych aktach prawnych.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochronie ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Choroszcz na lata 2021-2024 jest realizowany zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Ponadto, Program nawiązuje do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w którym to zostały określone cztery podstawowe obszary, zawierające kierunki działań:

- **Profilaktyka i edukacja społeczna** – obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
- **Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie** – obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w tym do: kobiet, mężczyzn, dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób z niepełnosprawnościami lub osób niesamodzielnych).
- **Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie** – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc.
- **Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** – obszar kierowany do przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano też przewidywane wskaźniki monitorowania realizacji działań.

II. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE CHOROSZCZ.

1. Diagnoza zjawiska przemocy w perspektywie danych instytucji.

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań konieczne jest zdiagnozowanie i stałe monitorowanie rzeczywistego rozmiaru zjawiska przemocy w rodzinie. Diagnoza została przeprowadzona na podstawie danych przedstawionych w sprawozdaniach z realizacji zadań w ramach statystyk policyjnych, danych ze sprawozdań MGOPS, informacji z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz działalności Zespołu Interdyscyplinarnego oraz danych z Punktu Konsultacyjnego Uzależnień w Choroszczy. Jednoznaczne określenie skali przemocy rodzinie jest trudne, ponieważ dane zgromadzone przez instytucje i podmioty, które w swojej działalności mają bezpośredni lub pośredni kontakt z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie stosują różne formy typologii i klasyfikacji danych. Ze względu na specyfikę przemocy oszacowanie jej skali nie jest łatwym zdaniem. Trudno jednoznacznie określić liczbę ofiar przemocy, które w wielu przypadkach nie składają zawiadomienia o przestępstwie z różnych powodów, m.in. obawy przed sprawcą, brakiem wiary w możliwość skutecznego działania wymiaru sprawiedliwości, chęci zapomnienia o doznanej krzywdzie, ochronie sprawców lub osób z nimi związanych przed cierpieniem, wstydu, obawy przed wykluczeniem społecznym i innych czynników.

Przedstawione czynniki powstrzymujące przed składaniem zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, odgrywają szczególną rolę w obliczaniu czynów popełnionych przez osoby bliskie i znajome. Z tego też względu można przypuszczać, że znaczna liczba przypadków przemocy w rodzinie pozostaje nieujawniona.

Na podstawie danych z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Choroszcz ustalono:

Rok	Liczba wniosków zgłoszonych do Komisji w sprawie leczenia odwykowego	Liczba osób w tych rodzinach	Liczba dzieci w tych rodzinach do 18 roku życia
2018	35	87	12
2019	28	59	15
2020	14	36	6

Analizując dane można powiedzieć, że liczba wniosków wpływających do Komisji w sprawie rozpoczęcia procedury zobowiązania do leczenia uzależnienia od alkoholu w okresie trzyletnim pozostaje na

porównywalnym poziomie. Osoby były wzywane na posiedzenia Komisji w celu podjęcia przez nich stosownych działań.

Na podstawie wywiadów środowiskowych i spostrzeżeń pracowników socjalnych można stwierdzić, że zjawisko przemocy na terenie Gminy nie jest całkowicie rozpoznane. W dalszym ciągu sprawy związane z przemocą często jeszcze przez są skrywane i być może o wielu przypadkach pracownicy socjalni mogą nie mieć informacji, gdyż np. rodziny te nie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.

Istotnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Choroszcz, który integruje działania wielu służb.

Został powołany Zarządzeniem Nr 6/2011 Burmistrza Choroszczy z dnia 24 listopada 2011 roku w sprawie powołania i składu zespołu interdyscyplinarnego.

Zespół Interdyscyplinarny stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jest metodą pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy. Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują, podejmująca współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałania zjawisku przemocy na terenie Gminy Choroszcz.

W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele: Policji, Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Sądu, Oświaty, Ochrony Zdrowia, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Członkowie Zespołu w roku 2018 i 2019 spotkali się po 4 razy, do końca września 2020 roku odbyły się 3 spotkania.

Praca z rodziną z problemem przemocy realizowana jest przez Grupy Robocze, których zadaniem jest planowanie działań, monitorowanie sytuacji oraz organizowanie pomocy. W skład Grup Roboczych wchodzi: dzielnicowi, pracownicy socjalni, pedagodzy, psychologowie, kuratorzy, przedstawiciele GKRPA, przedstawiciele służby zdrowia.

Działania członków Grup Roboczych kierowane są, zarówno do osób doznających, jak i stosujących przemoc, a współpraca specjalistów z różnych dziedzin gwarantuje kompleksową pomoc i daje szansę rozwiązania problemów.

	Rok 2018	Rok 2019
Liczba wszczętych procedur „Niebieskich Kart”	39	51
Liczba utworzonych grup roboczych	55	58
Liczba spotkań grup roboczych	138	109

Liczba wypełnionych Niebieskich Kart

Liczba wypełnionych kart w tym:	Rok 2018	Rok 2019
Niebieska Karta A	47	58
Niebieska Karta C	42	44
Niebieska Karta D	30	41

· Formularz „Niebieska Karta – A” wypełniany jest w sytuacji stwierdzenia lub podejrzenia występowania przemocy w rodzinie.

· Formularz „Niebieska Karta – C” wypełniany jest z osobą co do której istnieje podejrzenie, że jest dotkniętą przemocą,

· Formularz „Niebieska Karta – D” wypełniany jest z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Gminie Choroszcz działa **punkt konsultacyjny uzależnień**, w którym pomocy udzielają certyfikowani specjaliści terapii uzależnień

Konsultacje w Punkcie obejmowały:

1. rozpoznanie problemu zgłaszanego przez klienta
2. motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia od alkoholu, kierowanie do specjalistycznego leczenia
3. motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie, ale nieuzależnionych do zmiany szkodliwego wzoru picia
4. udzielanie wsparcia osobom uzależnionym po zakończonym leczeniu odwykowym
5. udzielanie pomocy młodzieży upijającej się oraz ich rodzicom
6. prowadzenie konsultacji w zakresie wsparcia i pomocy dzieciom z rodzin z problemami alkoholowymi
7. rozpoznawanie zjawiska przemocy, udzielanie konsultacji dla ofiar przemocy
8. gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji na temat dostępnych miejsc specjalistycznej pomocy.

W ramach Punktu konsultacyjnego udzielano porad w następujących kategoriach:

Kategorie porad	2018		2019		2020	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Osoby z problemem alkoholowym	112	172	168	270	80	129
Osoby współ-uzależnione	22	56	30	58	73	116

W ramach działań z zakresu przemocy w rodzinie Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy realizował zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Jedną z form wsparcia była prowadzona praca socjalna. W/w działania miały na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu i odzyskiwaniu zdolności do poprawnego funkcjonowania poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Pracownicy socjalni udzielali pomocy w zakresie wsparcia rodziny w załatwianiu spraw socjalno-bytowych poprzez pomoc w uzyskaniu dostępu do wielkoobszarowego poradnictwa oraz udzieleniu informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy. Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał konsultacji osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w formie wsparcia socjalnego, edukacyjnego, psychologicznego i interwencyjnego. Pracownicy socjalni w prowadzonej pracy z rodziną posługiwali się narzędziem wywiadu środowiskowego. Po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działając na rzecz osób dotkniętych przemocą nawiązywał współpracę z instytucjami min. in. Sądem Rejonowym, Policją, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Uzależnień, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz placówkami oświatowymi i ochrony zdrowia.

2. Analiza SWOT i zasoby służące realizacji Programu.

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT, która polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w danej sferze, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Można zdefiniować, iż **mocne strony** to atuty danej instytucji, które ją wyróżniają, **słabe strony** zaś to konsekwencje ograniczeń zasobów instytucjonalnych, kadrowych, finansowych. Z kolei **szanse** można określić jako możliwości, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem rozwoju i co istotne, mogą osłabić spodziewane zagrożenia. Natomiast **zagrożenia** to czynniki spostrzegane jako bariery w rozwoju powodujące utrudnienia i ograniczające wykorzystanie szans i mocnych stron.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ØDziałanie Zespołu Interdyscyplinarnego, Grup Roboczych oraz instytucji działających w zakresie	ØZbyt małe zaangażowanie przedstawicieli niektórych instytucji zobowiązanych do realizacji zadań

przeciwdziałania przemocy ØZapewnienie rodzinom dotkniętym problemem przemocy oraz uzależnień dostępu do specjalistycznego wsparcia ØWyspecjalizowana kadra posiadająca wiedzę z zakresu pracy z rodzinami dotkniętymi zjawiskiem przemocy ØZwiększająca się świadomość społeczna dotycząca problemu przemocy w rodzinie i reagowanie na sytuacje przemocowe ØUpowszechnianie wśród dzieci i młodzieży działań informacyjnych, profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy	wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ØBrak prawnych możliwości natychmiastowego odizolowania sprawcy przemocy ØBrak w gminie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy ØBrak w gminie grup wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie
SZANSE	ZAGROŻENIA
ØIntegrowanie i koordynowanie działań w środowisku lokalnym przez Zespół Interdyscyplinarny oraz rozwiązywanie problemów poszczególnych rodzin przez Grupy Robocze ØZwiększająca się dostępność specjalistycznego wsparcia dla ofiar przemocy ØMożliwość wykorzystania istniejących przepisów prawa pozwalających na skuteczniejszą izolację sprawców od ofiar przemocy w rodzinie ØMożliwość pozyskania środków zewnętrznych na programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie ØWzrost kompetencji pracowników służb i instytucji realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	ØWzrastająca liczba osób wymagających podejmowania działań interdyscyplinarnych ØNiska skuteczność programów terapeutycznych kierowanych do osób uzależnionych oraz programów korekcyjno- edukacyjnych kierowanych do sprawców przemocy ØNiski poziom zaufania do instytucji i niechęć do współpracy ze strony rodzin ØNiedostateczna liczba kadry specjalistycznej z zakresu przeciwdziałania przemocy ØUtrzymujące się w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy oraz przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy domowej

Zasoby Gminy Choroszcz w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

- Urząd Miejski w Choroszczy
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Choroszcz
- Szkoła Podstawowa w Choroszczy i w Złotorii
- Posterunek Policji w Choroszczy
- Komisariat Policji III w Białymstoku
- Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Choroszczy,
- Samorządowe Przedszkole w Choroszczy
- Żłobek Samorządowy Nr 1 w Choroszczy
- Specjalistyczny Publiczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Choroszczy
- Parafie
- Klub Abstynenta „Wolność” w Choroszczy
- Sołtysi i rady sołeckie.
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Choroszcz
- Instytucje o zasięgu wojewódzkim i powiatowym realizujące zadania w tym zakresie.

Do chwili obecnej problemami związanymi z przemocą w rodzinie na terenie gminy zajmowali się głównie pracownicy socjalni zatrudnieni w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, policjanci – dzielnicowi oraz członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obowiązkiem gminy jest podjęcie działań na rzecz

przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w ramach zespołu interdyscyplinarnego, którego skład rozszerza krąg osób zajmujących się problematyką przemocy na terenie gminy o przedstawicieli oświaty, kuratorów sądowych, ochrony zdrowia oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych.

III. CELE, ZADANIA i DZIAŁANIA PROGRAMU.

1. Cel główny i cele szczegółowe.

Celem głównym Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2024 jest „*Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz udzielenie wsparcia dla osób doświadczających przemocy w Gminie Choroszcz*”.

Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

1. Podnoszenie świadomości i wrażliwości mieszkańców Gminy Choroszcz wobec przemocy w rodzinie.
 2. Zwiększenie dostępności kompleksowego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
 3. Zwiększenie dostępności i skuteczności działań interwencyjnych i oddziaływań korekcyjnych na sprawców przemocy w rodzinie.
 4. Zwiększenie kompetencji pracowników służb realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy.
2. Cele szczegółowe, zadania i działania Programu.

1. Cel szczegółowy Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Choroszcz na temat zjawiska przemocy w rodzinie.		
Zadanie	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	MGOPS, Policja, placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników działań
Prowadzenie w placówkach oświatowych działalności edukacyjnej na temat zjawiska przemocy.	Policja, placówki oświatowe	Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych. Liczba zorganizowanych konkursów edukacyjnych na temat negatywnych zjawisk społecznych
Edukacja rodziców na temat form i metod wychowawczych.	placówki oświatowe	Liczba uczestników Liczba zorganizowanych kampanii informacyjnych
Prowadzenie bieżącego monitoringu zjawiska przemocy.	MGOPS, Policja, GKRPA	Liczba sporządzonych sprawozdań dotyczących skali zjawiska przemocy.
Rozpowszechnianie przez JST informatorów w wersji elektronicznej zawierających dane podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy.	MGOPS, Policja, Sąd	Liczba zamieszczonych informacji o instytucjach działających w zakresie przeciwdziałania przemocy.
2. Cel szczegółowy Zwiększenie dostępności kompleksowego wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie		
Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
Zapewnienie i poszerzenie bezpłatnej oferty pomocowej dla osób dotkniętych przemocą.	MGOPS	Liczba osób objętych poradnictwem socjalnym, psychologicznym, prawnym (dorośli i dzieci)

Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Ośrodku Interwencji Kryzysowej	MGOPS	Liczba osób korzystających w OIK
Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na przemoc w rodzinie poprzez realizowanie procedury „Niebieskie Karty”	MGOPS, Policja, Sąd, Prokuratura, Placówki Oświatowe, Ochrona Zdrowia	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart A”. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”.
3. Cel szczegółowy Zwiększenie dostępności i skuteczności działań interwencyjnych i oddziaływań korekcyjnych na sprawców przemocy w rodzinie.		
Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
Kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie do uczestnictwa w Programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy.	MGOPS, Sąd	Liczba osób skierowanych przez Zespół Interdyscyplinary do uczestnictwa w Programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy. Liczba osób zobowiązanych przez Sąd do udziału w Programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy.
Kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie do Placówek Lecznictwa Odwykowego osób nadużywających alkoholu.	GKRPA, Sąd, MGOPS	Liczba osób nadużywających alkoholu i stosujących przemoc w rodzinie skierowanych do Placówek Lecznictwa Odwykowego. Liczba osób stosujących przemoc, które zostały zgłoszone do GKRPA
Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych	MGOPS, Policja	Liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
Izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie od osób jej doświadczających wykorzystując obowiązujące rozwiązania prawne oraz zastosowanie środków zapobiegawczych w postępowaniu karnym.	Prokuratura, Sąd, Policja	Liczba osób, wobec których orzeczono zakaz kontaktowania się z pokrzywdzonym i zakaz zbliżania się. Liczba osób, wobec których orzeczono nakaz opuszczenia lokalu. Liczba osób, wobec których orzeczono dozór policji. Liczba osób, wobec których orzeczono tymczasowe aresztowanie.

		Liczba wyroków orzeczonych z art. 207.
4. Cel szczegółowy Zwiększenie kompetencji pracowników służb realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy.		
Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
Organizowanie szkoleń dostarczających wiedzy i umiejętności z zakresu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.	MGOPS	Liczba zorganizowanych szkoleń przez MGOPS. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach.

IV. REALIZACJA PROGRAMU.

1. Adresaci Programu.

Programem objęci będą mieszkańcy Gminy Choroszcz, w szczególności:

- a) Rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy,
- b) Rodziny i osoby zagrożone zjawiskiem przemocy.
- c) Przedstawiciele instytucji i służb pracujący z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą.
- d) Młodzież.
- e) Sprawcy przemocy w rodzinie.

2. Realizatorzy Programu.

Program będzie realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Urząd Miejski w Choroszczy
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Choroszczy
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Uzależnień
- Placówki oświatowe
- Placówki ochrony zdrowia
- Posterunek Policji w Choroszczy, Komisariat Policji w Łapach, Komisariat Policji III w Białymstoku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku
- Sąd Rejonowy w Białymstoku – Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej

3. Środki finansowe na realizację Programu.

Środki finansowe na realizację systemu będą pochodziły w szczególności z:

- środków własnych Gminy Choroszcz, w tym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień,
- dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych powiatowi.

4. Monitorowanie działań Programu.

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o dane i informacje (sprawozdawczość) podmiotów zaangażowanych w jego realizację, w obszarze dot. wskaźników wskazanych w harmonogramie realizacji Programu.

Będzie prowadzony na podstawie oceny poziomu realizacji poszczególnych zadań programu w celu stwierdzenia czy osiąga on założone cele. Niezbędne dane będą uzyskiwane od podmiotów zaangażowanych w realizację jego założeń i gromadzone przez Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy

Społecznej. Rezultatem prowadzonego monitoringu będzie sprawozdanie roczne przygotowane przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu.

5. Sprawozdawczość.

Sprawozdanie z realizacji Programu Podmioty składają do 31 stycznia każdego roku do Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Choroszczy. MGOPS w Choroszczy do dnia 31 marca następnego roku przedkłada sprawozdanie Radzie Miejskiej w Choroszczy.

ZAKOŃCZENIE

Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Żaden człowiek nie może być jednak na nią skazany. Przed wykorzystywaniem czy znęcaniem ze strony bliskich osób można się ustrzec między innymi poprzez wczesne reagowanie na pierwsze symptomy kryzysu. Z przemocy można wyjść, trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia.

Efektywność działań na rzecz osób doświadczających przemocy jest przejawem współpracy instytucji, którym bliska jest problematyka przemocy w rodzinie. Realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochronie Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Choroszcz na lata 2021-2024 przyświecać będzie potrzeba pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, których efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno na osobę doświadczającą, jak i stosującą przemoc.